

NAPTÁR ÉS ÜNNEPEK

Naptár (ליח) – luniszoláris:

– holdhónapok; *molad* (מולד)

– napévek

– „szökőév” – minden 19 évben hét szökőév van: ádár 2 beiktatása. (3, 6, 8, 11, 14, 17 és 19. évben)

Napok, hetek

– sabbat / sábesz / שבת

Hónapok

niszan, ijjar, sziván, tammuz, áv, elul, tisri, hesván, kiszlév, tévét, sevát, ádár (1, 2)

– *haszer / male* (חסר / מלא): 29 / 30 naposak. Niszan, sziván, áv, tisri, sevát és ádár (szökőévben csak ádár 2) mindig *male*. Hesván és kiszlév változó.

Évek

Tekufa / tekufot (תקופה)

nap állása szerint a négy évszak: *niszan, tammuz, tisri, tévét*

Évszámok

i.e. 3760

kis időszámítás – 1240

Újévek

Mísna Ros ha-sana 1:1

אַרְבַּעַה רֵאשֵׁי שָׁנִים הֵם. בְּאַחַד בְּנִסָּן רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלְרִגְלִים. בְּאַחַד בְּאַלּוּל רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשֵׂר
בְּהֵמָה. רֵבִי אֶלְעָזָר וְרֵבִי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי. בְּאַחַד בְּתִשְׂרִי רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלְשִׁמְטֵין
וְלִיבּוּלוֹת, לְנִטְיָעָה וְלִירְקוּת. בְּאַחַד בְּשֶׁבֶט, רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאַיִלֵן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים,
בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי בּוֹ:

„Négy újév van: niszan hónap első napján a királyok és az ünnepek [a három zarándokünnep: peszah, savuot, szukkot] újéve, elul hónap első napján az állatok tizedének újéve – R. Eliezer és R. Simon szerint tisri hónap első napján. Tisri hónap első napja az évek újéve, a szombatévek és a jové-évek kezdete, a vetés és a termények újéve. Sevat hónap első napja a fák újéve – Shammai iskolája szerint. Hillél iskolája szerint sevat hónap 15-e [a fák újéve].”

– niszan 1

– elul 1

– tisri 1

– sevát 15

Ros hodes

ראש חודש

Num. 10:10

וּבַיּוֹם שֶׁמָחַתְתֶּם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי הַדְּשָׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵיכֶם וְעַל זְבָחֵי שְׁלַמֵיכֶם וְהָיוּ
לְכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם

Vigasságotoknak napján és a ti ünnepeiteken és a ti hónapjaitok kezdetén fűjjátok meg a kürtöket, az égőáldozataitok és a hálaáldozatitok felett: és lesznek nektek emlékeztetőül a ti Istenetek előtt. Én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek.

- muszaf áldozat (Num. 28:11–15)
- eredetileg: tanúvallomás az új holdról
- halakha: munka engedélyezett; tilos böjtölni
- kabbalisták: az újhold előtti nap külön ünnep és böjtnap: *jom kippur katan*

Kiddus levana (קידוש לבנה)

Birkat ha-hama (ברכת החמה)

Ünnepek

מועד \ יום טוב \ חג – *hag, jom tov, moed*

Csoportosítás:

- Tórai: – félelmetes napok / *jamim noraim* (ימים נוראים)
 – három zárándokünnep

Deut. 16:16-17

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-זָכוֹר אֶת-פָּנָיו ד' אֱלֹהָיו בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבַחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבַחַג הַסּוּפֹת וְלֹא יִרְאֶה אֶת-פָּנָיו ד' רֵיקָם: אִישׁ כַּמִּתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַת ד' אֱלֹהָיו אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ:

Háromszor az évben jelenjék meg minden férfi közül az Örökkévaló, a te Istened színe előtt azon a helyen, amelyet kiválaszt: a kovásztalan kenyér ünnepén, a hetek ünnepén és a sátrak ünnepén. És ne jelenjék meg az Örökkévaló színe előtt üresen: ki-ki keze ajándéka szerint, az Örökkévaló a te Istened áldása szerint, amelyet adott neked.

peszah, savuot, szukkot (+ smini aceret)
 köztes napok (חול המועד).

Poszt-biblikus ünnepek (emléknapok)

Egyéb neves napok

Fő böjt napok

Modern (izraeli) ünnepek

ünnep / *hol ha-moed* (חול המועד) / félünnep / kis ünnep

Halákhikus kérdések:

- munkatilalom az öt tórai ünnepen

Lev. 23:3

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לְד' בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם

Hat napon át munkálkodjatok, a hetedik nap sabbat-sabbaton, szent gyülekezés napja, semmi munkát (melakha) ne végezzetek: az Örökkévalónak szombatja legyen az minden lakhelyeteken.

Lev. 23:7 (21, 35, 36):

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָת עַבְדְּךָ לֹא תַעֲשׂוּ

Az első napon szent gyülekezésetek legyen, semmi munkát (melekheth avoda) ne végezzetek.

Ex. 12:16:

וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אֶךָ אֲשֶׁר
יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם

Az első napon pedig szent gyülekezések legyen, és a hetedik napon is szent gyülekezések legyen; azokon semmi munkát ne végezzetek, egyedül csak amit megeszik minden lélek, azt lehet elkészíteni.

- 39 *melakha*, kivétel: *okhel nefes*
- tűzgyújtás meglévő tüzről, közterületen cipelés
- *eruv tavsilin*
- imarendi változások
- *jom tov seni sel galujot*

<u>ünnep neve</u>	<u>hónap</u>	<u>nap</u>	<u>hossz</u>	<u>info</u>
<i>peszah</i>	niszán	15	7 / 8 nap	<i>jom tov</i> ; zárándokünnep
<i>omer-számlálás</i>	niszán-ijjár-sziván	16	49 nap	gyászydőszak
<i>lag ba-omer</i>	ijjár	18		omer 33. napja, félünnep
<i>savuot</i>	sziván	6	1 / 2 nap	<i>jom tov</i> ; zárándokünnep
<i>tammuz 17 böjt</i>	tammuz	17		„kiszöjt”
<i>draj vokhn</i>	tammuz	17	3 hét	3 hetes gyászydőszak
<i>nájn teg</i>	áv	1	9 nap	9 napos gyászydőszak
<i>tisa be-av</i>	áv	9		böjt
–	elul			
<i>aszeret jeme tesuva</i>	tisri	1	10 nap	10 bűnbánó nap
<i>ros ha-sana</i>	tisri	1	2 nap	<i>jom tov</i> ; „ <i>jamim noraim</i> / félelmetes napok”
<i>Gedalja böjtje</i>	tisri	3	1 nap	kiszöjt
<i>jom kippur</i>	tisri	10	1 nap	<i>jom tov</i> ; „ <i>jamim noraim</i> / félelmetes napok”; böjt
<i>szukkot</i>	tisri	15	7 / 8 nap	<i>jom tov</i> ; zárándokünnep
<i>hosana rabba</i>	tisri	21	1 nap	félünnep
<i>smini aceret</i>	tisri	22	1 nap	<i>jom tov</i>
<i>szimhat tora</i>	tisri	23	1 nap	galutban <i>jom tov</i> , Izraelben nem
–	hesván			
<i>hanukka</i>	kiszlév	25	8 nap	félünnep
<i>tévét 10 böjt</i>	tévét	10		kiszöjt
<i>tu bi-svát</i>	sevát	15		fák újéve
<i>Eszter böjtje</i>	ádár			kiszöjt
<i>purim</i>	ádár	14		félünnep
<i>Susán-purim</i>	ádár	15		